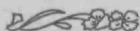

Ko pa prideta drugo jutro vsak na svoje polje in zapazita, da je že nekdo pospravil dober kos žita, poklekmeta in zahvalita Boga, ki je tako hitro poplačal njiju dobro srce.

Vladko prvič v šoli.

Spisal Julij Slapšák.

Oskrbnikov Vladko je bil o kresu šest let star. Mama mu je kupila torbico, abecednik, črtalnik in druge take potrebne reči. In jeseni je stopil v šolo.

Vladkov oče je oskrboval obsežna polja, velikanske gozde in travnike, graščinsko poslopje in velike obokane hleve, kjer je stalo do sto glav lepe rejene živine. Vladko je kaj rad zahajal v hlev. Tam je gledal zajčke, žrebeta, teličke in drugo živino. Kake tri tedne pred pričetkom šolskega leta, takrat ko mu je kupila mama torbico, je pritekel kar s torbico na hrbtu v hlev ter je zaklical pastirčku Jančku, ki je opravljal telička v koču; tako je zaklical: „He - hej, Janček, jaz pojdem pa v šolo; čez tri tedne pojdem, juhej, juhej!“ Janček se je okrenil k Vladku ter rekel napol v šali, napol zares: „Vladko, ako pojdejo mama s teboj, da te popeljejo za roko v šolo, boš že tudi takrat vriskal od veselja, kakor danes, ako jo boš moral pa sam pobirati preko polja k fari, bo pa druga: kisal se boš in cmeril tedaj, da te bo grdo gledati.“

Vladko: „O-o, Janček, jaz se že ne bom kisal, da me bo grdo gledati — nikoli se ne bom, da veš: dobre volje bom in skakal bom in vriskal bom, da bo kaj.“

Janček: „Ho - hoj, le ne veseli se preveč šole in ne vriskaj kar naprej: zdaj so ti pota na vse strani odprta, potlej bo pa prosta samo ena pot, ki drži v šolo. Zdaj lahko skačeš in noriš po svoji volji, potlej boš pa moral sedeti v šolski klopi tiho in mirno ko v cerkvi; zdaj se igraš, potlej se boš moral pa učiti!“

Vladko: „Joj-joj, Janček, saj vendar ne bo tako hudo, kakor ti misliš! Za delavniki pride nedelja: bom pa takrat skakal in norel prav po svoji volji; se bom pa takrat igral po vrtu in v logu, na polju in po travnikih.“

Janček: „Ba, pa drugih otrok še ne poznaš; tvoja gosposka suknjica jim ne bo všeč; nove hlačke do kolen jih bodo zbadale v oči; nagajivi so in poradni. Kaj ti pravim: bili te bodo in topli, poznam jih dobro. — In v šoli? Ha-ha, znal ne boš; nobenemu ne gre takoj v glavo, in še v šoli boš morda tepen, zaprt, dobro vem, kako je.“

„Hi-hi-hi-hi! Janček, ne bo tako ne, ti le strašiš. Otroci pri fari me imajo radi; iz naše vasi tudi — kolikokrat smo že igrali skupaj! In preko polja ni daleč do šole; naenkrat bom tam in zopet nazaj. In v šoli bom priden in rad se bom učil, in vse bo dobro. He-hej, Janček, čez tri tedne pojdem! Juhej!“ In poskočil je oskrbnikov Vladko in stekel je na vrt k ptičkom, k cvetkam, pod rumene hruške in rdeča jabolka, pod višnjeve češplje in trde orehe.

Trije tedni so minili, kot bi bil mignil. Prvi teden je Vladko še večkrat vzkliknil: „Hej-hej, v šolo pojdem, pa še kmalu pojdem, juhej, juhej, juhej!“ Drugi teden je le še redkokdaj tako vzkliknil, pa še takrat ne preveč naglas in kdovekako veselo, tretji teden pa ni vriskal nič več. Naglo so minili ti trije tedni, in prišel je prvi šolski dan, malo pričakovan in pravnič zaželjen od malega Vladka.

Mama zbudi tisti dan sinka, ga prekriža, umije in napravi. Najprej ga obleče v lepe nove hlačke do kolen, potlej pa še v lepo novo suknjico, tako prav gosposko. Ko Vladko odzajtrkuje in odmoli jutranjo molitvico, mu oprti mama torbico na hrbet, pa hajdi v šolo. O-o, ali to ni šlo kar tako!

Takrat, ko je bilo treba iti od mame, mu je naenkrat stopil pred oči pastirček Janček, ki mu je pred tremi tedni tako grozil s šolo in s šolskimi otroki. In neka neznana, tajna moč je zgrabila Vladka in stisnila njegovo drobno srčece, da se mu je stemnilo pred očmi in se zazibalo pod nogami. In je zacepetal potlej

pa skočil v drugo sobo, se skrnil pod mizo in prestrašeno zavpil: „Mama, jaz že ne grem v šolo, jaz ne grem v šolo!“ ...

Mama je stekla za sinkom, ga prijela za rokico, potegnila ga narahlo izpod mize in ga izpraševala vsa začudena: „Kaj pa ti je, za božjo voljo, Vladko? Govori: Kdo ti je naenkrat zmešal glavico, kaj ti je naenkrat podrlo srce? Vladko moj, povej!“ In mama ga je vzela v naročje in ga božala in tolažila. A Vladko se ni mogel iznebiti besed pastirčka Jančka, groženj pastirčka Jančka, in neka neznana, nedopovedljiva groza ga je obhajala; in je venomer klical, venomer vpil: „Mama, mama, jaz ne grem od vas, jaz ne grem v šolo! Ne poznate otrok, poredni so in naga-jivi! Bili me bodo in topli! Moja gosposka suk njica jim ne bo všeč, moje hlačke do kolen jih bodo zba-dale v oči.“

„O-o-o-o!“ se je čudila mama sinkovim besedam pa odgovorila: „Vladko, ne bo ne tako, ti nič ne veš! Otroci pri fari te imajo radi; naši iz vasi tudi — ko-likokrat ste že skupaj igrali! In preko polja ni daleč do šole, naenkrat boš tam in po šoli zopet nazaj. Hišna, ki čaka že pripravljena, da te spremi do šole, ostane doma; jaz sama pojdem s teboj, in ko mine šola, pridem zopet pote.“

Take besede, govorjene iz čutečega materinega srca, so dobro vplivale na zbeganost in razdvojenost Vladkovo. In ko ga je nato prijela za rokico, češ: zdaj greva, — se ni preveč branil ter še dosti mirno in molče stopil poleg ljube mame iz sobe. Seve, z mamo bi šel Vladko do konca sveta, ne le samo v šolo. Saj kjer so mama, tam ni nič hudega, tam ni strahu, ne bojazni; brez mame pa bi ga ne spravil danes nihče nikamor.

Hišna pogleda za Vladkom. „Oh, kako je žalosten, ko mora v šolo!“ vzklikne, potlej pa naglo odide pospravljat po sobanah.

Že je korakal Vladko ob mamini roki mimo vrta, kjer so se zibale in prepevale ptičke v vejevju sadnega drevja in kjer so pisane cvetke ljubko kimale z drob-nimi glavicami kakor v pozdrav in slovo malemu

učenčku. Vladko pogleda po prostranemu vrtu. Kako vabljivo se mu smehlja dehteče sadje s šibečih vej sadnega drevja; kako sladko prepeva zbor krilatih pevcev; kako čarobno bleste pestre cvetke v zlatih solnčnih žarkih! Vladku se stoži po prostih urah, ki jih je preživel v igri tam na zeleni trati. Spomnil se je bil namreč Jančkovih besed in občutil je njih pomen in težo z vso resnobo. In je obstal ob vrtni ograji in je rekel: „Oj, mama! Doslej sem lahko skakal in norel prav po svoji volji, poslej bom moral sedeti v šolski klopi tiho in mirno kakor v cerkvi; doslej sem se igral, poslej se bom moral učiti. Ljuba mama, še bi rad igral prav po svoji volji po zeleni trati, še bi rad skakal po gozdu in po travniku. Oj, počakajte, postojte in poslušajte me: vrniva se, pojdem pa čez leto in dan v šolo.“

Morda ni slišala mama vseh sinkovih besed, a obstala je vendar in odgovorila: „He-hej, Vladko, saj ne bo tako hudo, kakor ti misliš. Glej, za delavniki pride nedelja, boš pa takrat skakal in se igral prav po svoji volji.“

Vladko je povetil oči in je gledal žalostno v tla. Topla solza se mu je potočila po licu in kanila še gorka na tla. A treba je bilo iti dalje. Mama ga je trdno držala za roko in ga peljala dalje preko polja. Že sta zagledala farni zvonik in cerkev, ne daleč od tam pa je blestelo veliko belo poslopje — nova šola. Vladka je zazeblu okrog srca; živo so mu stopile pastirčka Jančka besede pred oči in se mu zarezale v dušo in srce. Tako je bil govoril pastir pred tremi tedni: „Ha ha, znal ne boš, Vladko! Nikomur ne gre takoj v glavo; in še v šoli boš tepen, zaprt, o-o, dobro vem, kako je, res, res!“ In tega se je zdaj zbal Vladko in iznova je obstal, pogledal mami v oči in rekel: „Mama, vrniva se, jaz ne grem v šolo, saj nič ne znam.“

„I — saj se boš naučil! Glej ga no, za to greš v šolo,“ je odgovorila mama in tirala sinka naprej. Težko, na vso moč težko in nerad je stopical Vladko dalje; kaj je hotel drugega — mama ga je držala trdo, pretrdo za rokico.

Šla sta mimo cerkve in sta dospela do šole. Še nekaj korakov in pred šolskimi durmi sta. Zdajci se ustavi Vladko in neče iti dalje. Na vso moč se brani, da ne stopi v šolo: trga se mami iz roke ter vleče in sili nazaj. A ko uvidi, da to nikakor ne gre, se nakremži in spusti v jok, zadušljiv in hripav, da res ni

Vladko noče v šolo.

bilo za nikamor in da je bilo Vladka res grdo videti in slišati. Mama je bila kakor na trnju. Zato naglo stopi z dečkom v šolsko vežo, potlej ga pa prav tako naglo potisne v učilnico in zapre vrata za njim. To se je zgodilo brzo, preden bi mogel kdo naštet: ena-dve-tri! Morda bi bila drugače ravnala; toda ko je začel Vladko kar na cesti vpiti tako nemarno, v tistem hipu si pa ni vedela pomagati drugače.

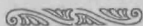
Vladko je obstal kar sredi šolske sobe, potrft, z razdvojeno dušo in s težkim srcem, kakor da bi bil čutil težo celega sveta na svojih šibkih ramah. Gledal je v tla kakor obsojenec. Besede ni mogel spraviti z jezika. Še jok se mu je ustavil. Samo eno samo ne-pretrgano ihtenje ga je bilo. In to ga je dušilo, da še k sapi ni mogel priti zlepa. Ni se dodobra zavedal, kje stoji; le v megli, kakor skozi vodo je videl učilnico. Toliko težav in bridkosti kot danes to uro še ni prebil, kar je živ. Celo mama, njegova lastna mama ga je zapustila in pahnila od sebe; Vladku se je zdelo, da se ves svet podira nanj.

V prvem hipu, ko je Vladko kakor z neba padel sred šole in ondi obstal v joku in stoku, da ga ni bilo premakniti z mesta, so prasnili šolarčki, ki so že sedeli v šolskih klopeh, v glasen, dobrovoljen smeh. Ko pa se Vladko, ki so ga vsi poznali in radi imeli, le ni utolažil, so se spogledali otroci in dregali drug drugega s komolci, češ: „Kako je vendar žalosten, kako joka ta revček!“ In je vstal eden izmed učencev, stopil k Vladku, mu položil desnico na ramo in ga prijazno ogovarjal: „Vladko, Vladko, utolaži se in nikar ne jokaj; glej, nam vsem je hudo pri srcu, ker si ti žalosten; oni-le mali šolarček tam pri oknu že sam joka. Oj, utolaži se in nikar več ne jokaj!“ Potlej je stopil drugi deček predenj, ga pobožal ljubeznivo po licih in mu rekel: „Vladko, ná podobico: gospod katehet so mi jo dali, ker sem znal gladko moliti šest resnic; lepa je, pa tvoja naj bo za zmeraj, samo potolaži se in nikar več ne jokaj.“ Tedaj je skočil tretji deček sredi šole in tlačil Vladku tri rdeča jabolka v žep, da bi ga potolažil. Nato so zavreli še drugi iz klopi, obstopili Vladka in silili z darilci in lepo besedo vanj. Županov Nacek mu je kazal in ponujal orglice, Tončkov Tone rdeči pipec, cerkvenikov Polde zlato peno in volička iz voska. In tako dalje. In vsak otrok je kazal na svojem obrazu, je govoril in prosil: „Vladko, utolaži se, zveseli se, saj ni tako hudo, kakor misliš.“

Še je gledal Vladko žalostno sredi šole, toda čelo se mu je jelo jasni in polagoma se je umiril. Za nekaj časa je izustil sam pri sebi: „Saj res ni tako hudo,

kakor sem mislil, da bo.“ In je rad sedel v klop, kamor so ga spravljali, klicali in vabili otroci. V klopi pa ni več jokal, samo malo kisló se je še držal. Tedaj pa stopi gospod učitelj v šolo. Vladku se zopet podere srce. „Kaj bo, kako bo, ker nič ne znam,“ si dé in iznova zajoka. Ko ga zagleda gospod učitelj vsega objokanega, stopi k njemu in ga tolaži: „Zakaj pa jokaš?“ Vladko pa odgovori: „Zato, ker nič ne znam!“ — „Zaraditega pa zares nič ne jokaj! Saj zato si prišel v šolo, da se naučiš, česar še ne znaš.“ Tako je rekel gospod učitelj, ga pogladil po mehkih laskih ter pričel kazati podobe in učiti. „Ni ne tako hudo v šoli, kakor je pravil Janček,“ si je rekel samsebi Vladko in na vso moč je poslušal lepe reči, ki jih je pravil gospod učitelj. Čez pol ure je prišel pa gospod katehet v šolo. Tako lepo je pravil o ljubem Bogu in o dobrih angelcih v nebesih, da so otroci kar zijali, tako so poslušali. In Vladko si je rekel v svojem srcu: „Janček nič ne ve, v šoli je lepo, oj tako lepo!“ Naposled je prišla še gospodična učiteljica v šolo in je pripovedovala malim šolarčkom povest o skrbni muciki, ki je umivala Tončka-umazančka. O kako iz srca so se smejali otroci, ko so gledali v tej povesti ljubo mucó, kako je s pljunčkom, snegcem in s svojimi ostrimi krem-peljčki umivčkala umazanca Tončka. Tudi Vladko se je smejal na vsa usta in je vzkliknil ves vesel: „O kako prijetno je v šoli!“

Ko je minila šola, je bilo treba iti domov. Vladko pa bi bil še rad ostal v šoli — kar nerad se je ločil od prijazne klopice, kjer je prebil prvi šolski dan. Kdo bi si bil mislil kaj takega? (Konec prih.)

Spominčica.

Kdor roditelje posluša,
srečna bo njegova duša;

kdor za greh se pokorava,
čaka ga v nebesih slava.

